

УДК 378.1:331

А. І. Кріль, Ю. Я. Вовк

(Тернопільський національний технічний університеті мені Івана Пулюя)

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ У КОЛЕКТИВІ

Найвищою цінністю будь-якого суспільства є людина, її життя та здоров'я, а тому охорона праці покладена в забезпечення безпечних умов праці. На безпеку праці значною мірою впливають індивідуальні якості працівника (психологічні, соціальні, виробничі), які не достатньо розглядаються, діагностуються та приймаються до уваги.

Серед психологічних якостей слід виділити такі: недостатня здатність до розподілу і концентрації уваги та мислення, низькі якості щодо обережності і спостережливості, кмітливості та розсудливості, недостатня установка до трудової діяльності, низький рівень самоконтролю і комунікативного контролю, гордовитість, самовпевненість, неповага до інших, рівень конфліктності, здатності до агресивної поведінки тощо.

Основними соціальними якостями працівника, які необхідно враховувати при створенні безпечних умов праці, є: ставлення до роботи; контакти з товаришами, керівництвом та іншими людьми; соціально-політичні, соціально-економічні та побутові фактори, що впливають на ефективність праці, рівень спілкування, рівень освіти і культури, стан здоров'я, рівень задоволеності своєю працею.

Також для нормального рівня роботи потрібно забезпечити оптимальний психологічний клімат у колективі. Він можна розглядати як результат групової сумісності, що характеризується психологічними показниками об'єднаності групи людей, яка забезпечує узгодженість і безконфліктність спілкування. Проте у кожному колективі завжди знаходиться особа чи група людей, інтереси, мотиви та поведінка яких не збігаються з іншими, це може призвести до конфлікту. Конфлікти в колективі знижують не тільки ефективність трудового процесу, але й призводять до нервово-емоційного напруження, розвитку стресових ситуацій та деформації працівника, яка проявляється у нехтуванні правилами техніки безпеки та вимогами охорони праці, що призводить до небезпечних та нещасних випадків.

Комфортний психологічний клімат у колективі відіграє важливу роль і в створенні безпечних умов праці. В колективах повинна забезпечуватися максимальна сумлінність виконання обов'язків, налагодження доброзичливих міжособистісних відносин, напрацювання правильного колективного ставлення до вимог охорони праці.

Найбільш важливими виробничими якостями працівника, які впливають на безпеку праці, є стаж та досвід роботи. Безпечні дії працівника, створення небезпечних ситуацій можуть бути обумовлені недостатністю знань, роботою не за спеціальністю, зміною характеру або умов праці добре знаної професії.

Для зменшення дії цих факторів, зокрема, і психологічних чинників небезпеки в процесі праці необхідно враховувати індивідуальні якості працюючого, оскільки, помилки на виробництві, а також нещасні випадки є наслідком зіткнення якостей людини з особливостями конкретної професійної діяльності. З метою поліпшення безпеки і захисту здоров'я працівників під час роботи необхідно проводити професійний психологічний (психодіагностика), психофізіологічний та фізіологічний (повний медичний огляд) відбір для широкого кола професій. А також створити відповідну систему для діагностики, корекції та профілактики індивідуальних якостей особистості, щоб запобігати конфліктам, професійній деформації та професійному вигоранню.